

[Oketopa 10, 1867.]

NOTEMEA he mea pai kia takoto he tikanga mo te whakatu me te Matua-korero. whakahaere Kura hei ako i nga tamariki Maori hawhe-kaihe hoki i roto i te Koroni o Niu Tireni.

NA RAPEA KIA MEINGA HEI TURE e te Runanga Nui o Niu Tireni i tona huihuinga i roto i te Paramete nei i runga hoki i te mana o taua Runanga nga ritenga e takoto ana ki raro iho nei.

1. Te ingoa poto o tenei Ture ko te "Ture mo nga Kura Maori Ingoa Poto. 1867."

WHAKANOANGA.

2. Ko te Ture i whakatakotoria e te Kawana me te Runanga Whakanoanga o te Ture whakatakoto ritenga mo nga Kura Maori. whakatakoto Ture o Niu Tireni i whakaingoatia ko te "Ture hei whakaroaka i nga ritenga mo te ako tamariki i roto i te Koroni o Niu Tireni" me te "Ture mo nga Kura Maori 1858" kua noa enei Ture i runga i tenei.

WHAKARITENGA MONI.

- Ka whakaritea kia utua ki a Te Kuini i roto i nga moni o te E Wha mano Pauna e whakaritea i tenei tau i tenei tau mo nga tau e whitu. Koroni mo nga tau e whitu timata mai i te tuatahi o nga ra o Hurae 1867 i tenei tau i tenei tau nga Pauna Moni e Wha mano ko taua moni me whakapaupau haere i runga i nga ritenga o tenei Ture hei whakaranea i nga moni e ora ai nga Kura ako i nga tamariki o te iwi Maori tamariki hawhe-kaihe hoki i te mea he pani ratou he hunga rawakore ranei nga matua hei whakaako ranei hei whangai i nga tamariki Maori e tukua ana kia noho ki nga kura kahore nei e tau ana ki reira nga ritenga o tenei Ture i runga ranei i era atu ritenga e tau ana kia puta pai ai nga kawenga o tenei Ture a mehemea i roto i tetahi tau kahore e ata pau ana te katoa o taua moni o te Wha mano Pauna i te utunga i nga mea kua oti nei te whakarite e tenei Ture he tika ki to te Ture ma te Kawana e ki ko taua moni e toe ana hei a muri iho whakapaupau ai i runga ano i nga ritenga kua oti te tohutohu i roto i tenei Ture a ki te mea e toe ana tetahi wahi o taua moni ekore e meinga kua pahure te wa tika mo te whakapaupau haere i runga i nga ritenga o tetahi atu Ture kahore nei he ritenga mo te pahuretanga o taua wa mo te whakapaupau haere nei e tohutohungia ki reira ahakoa pehea ranei nga ritenga o taua Ture te rere ke.
- A no te mea tenei i naianei he moni e toru mano e rua rau Whakaritenga tikanga mo te moni e toe ana o nga moni Pauna tekau ma iwa hereni e toru pene kei te ringa o te Kai-tiaki i runga i nga ritenga o te "Ture mo nga Kura Maori 1858." moni o te koroni e Pupuru ana he toenga tenei no nga moni i whakaritea kia whakapaupauria haeretia i runga i nga ritenga o te "Ture mo nga Kura Maori 1858" a e tau ana kia whakapaupaua haeretia ki te hanga whare Kura ki te utu ranei i era atu mea e take ake ana i te oroko-whakatunga Kura i te whakapai haere i tetahi whenua aha ranei he taonga tera no te kura hei hoko mea ranei hei tau-whaiwhainga ma nga tamariki i etahi atu mea ranei hei tohu whakapai ki nga tamariki he tika kia puta atu te pera ki ratou Na kia meinga hei Ture ahakoa kua noa nga ritenga o taua Ture kua whakahuatia nei tona ingoa ki runga ake nei e kore e kiia kua pahemo te wa tika hei whakapaupaunga mo aua moni nei otira me tuku tonu taua moni mo runga mo nga take i whakaritea ai me whakapaupau hoki ki runga ki nga tikanga ka tohutohungia nei ki roto o tenei Ture.

WHAKATUNGA KURA HOU.

- E ahei ana kia karangatia he Hui. I runga i te pukapuka mai o tetahi wehenga nui o nga tangata Maori he tane o tetahi kainga takiwa ranei kahore nei ano i tu noa he kura ki reira e inoi ana kia whakaturia he kura he mea whakaatu mai ki roto ki taua pukapuka nga rohe o taua kainga takiwa ranei he tika ma te Hekeretari o te Koroni e whakauru ki roto ki te *Kahiti* ki tetahi atu huarahi whakaaturanga ranei he kupu karanga i nga tangata Maori kua whakatupu tangata o taua kainga takiwa ranei kia hui ratou a tetahi wa ki tetahi wahi hoki e pai ana ki tona titiro mana hoki e whiriwhiri tetahi tangata hei tumuaki mo taua hui.
- Mehemea i runga i te reo o te nuunga o nga tangata Maori o Takiwa Kura e ahei ana kia whakaturia. taua kainga kua whakatupu tangata ka puta te kupu a taua hui mo to ratou hiahia kia whakaritea taua takiwa

hei Takiwa Kura a ka whakaatu hoki i to ratou whakaaro ma ratou ano e whakarite etahi wahi o nga mea e pau i te whakatunga i te whakahaeretanga o tetahi Kura i runga i nga ritenga o taua Ture nei hei reira tonu whakaturia ai e ratou ake ano he Komiti kia kaua e iti iho i nga tangata tokotoru a kia kaua e poka ake i nga tangata tokowhita ko te nuinga o ratou hei tangata Maori tonu na ma ratou e whiriwhiri tetahi o ratou ake ano hei teamana e whakaatu hoki nga ritenga i whakahaerea e ratou i to ratou hui ki te Hekeretari o te Koroni a ma te Hekeretari o te Koroni e Panui i roto i te *Kahiti* kua oti taua takiwa te whakarite hei Takiwa Kura i runga i nga ritenga o tenei Ture a ko taua Komiti kua oti te whiriwhiri i runga i nga ritenga kua oti nei te whakaatu, ka kiia ratou ko te Komiti Takiwa Kura o taua takiwa.

- Komiti Whakahaere. Ko te Komiti me whiriwhiri me whakatu i tenei tau i tenei tau e nga tangata Maori kua whakatupu tangata o te Takiwa a ma ratou e whakahaere te kura i runga i nga ritenga o te Ture nei i etahi ritenga hoki ina whakaritea he pera mo reira e te Hekeretari o te Koroni i tenei wa i tenei wa.
- E ahei ia Te Kawana kia whakaritea he moni hei apiti mo nga moni utu mo te hanganga o nga whare a muri iho o te kupu whakaatu a te Komiti. A muri iho i te taenga ki te Kawanatanga o te pukapuka whakaatu a te Komiti Kura he tika ki to te Ture ma te Kai-tiaki Moni o te Koroni e tango i roto i aua moni nei e whakaputa hoki i runga i te Warati a te Kawana tetahi wahi o nga mea i pau i te hanganga o nga whare e rite ana mo te Kura ma te Kawana e whakarite kia pehea ranei te nui i runga ia i enei tikanga. Ko nga whare e hanga me whai ruma Kura me tetahi wahi ano hoki hei whare nohoanga mo te Kai-whakaako me he mea kahore he whare motu-ke i whakaritea mona ko te ahua o aua whare me matua tuku ki te Hekeretari o te Koroni kia whakaetia e ia.

Ma nga tangata e noho ana ki taua takiwa e whakarite tetahi wahi whenua hei turanga mo nga whare Kura kaua taua whenua e iti iho i te kotahi eka me tuku marire i runga i nga ritenga mo te pera ma etahi tangata tokorua tokohia ranei kei reira ano te tikanga e pupuru ko enei tangata ma te Kawana i tenei wa i tenei wa e whakatu a e ahei ano kia whakamutua e te Kawana te pupuru a te tangata penei kia whakaturia ano hoki e ia he tangata ke hei whakakapi i te tunga o tetahi na ko aua wahi whenua ka puritia ake ake i runga i to te tiaki ritenga hei whenua mo te kura Maori i runga i nga ritenga o tenei Ture.

Me hoatu tonu tetahi wahi o nga utu kua oti te whakarite ma nga tangata o te takiwa e whakaaro ki te Peke tiaki moni i te Poutapeta ki te mea e tu tata ana ki te ringa ranei o te Kai-whakawa tuturu o taua takiwa kainga ranei.

Ko te moni e whakaritea hei apiti mo a te tangata moni hei utu mo te hanganga i nga whare kaua e nui ake i te hawhe o te moni katoa i whakaritea hei utu Otira kua oti te whakarite mehemea e rahi ake ana i te kotahi eka te whenua kua tukua mo nga ritenga o te Kura he tika ki to te Ture ma te Kawana e hoatu te moni apiti kia nui ake i te kotahi hawhe o nga moni i whakaritea hei utu mo te hanganga i nga whare.

- E ahei ma te Kawana e whakarite i roto o nga moni kua oti E ahei ano hoki mana e whakarite he moni hei apiti mo nga utu ki te Kai-whakaako. nei te tohutohu etahi hei apiti mo nga moni katoa e pau ana i nga utunga mo nga Kai-whakaako mo te hoko pukapuka mo te hanga i nga mate o nga whare mo era atu ritenga ranei e pau ai te moni i nga Kura he mea whakatu marire i runga i nga ritenga o tenei Ture mana e whakarite kia kaua aua moni nei e poka ake i te toru koata o nga mea e pau ana i runga i aua take nei a ma te Komiti hoki e whakaatu marama mai ko te toenga o nga moni ma ratou e whakarite i runga i nga utu wiki mo ia tamaiti mo ia tamaiti i etahi atu ritenga ranei kia ea katoa ai.
- Ko te mahi tera a nga Komiti Kura katoa ko te whakariterite Ma te Komiti e kohikohi nga moni e whakaritea ma nga tangata o roto o te Takiwa Kura e whakarite. i etahi tikanga mo te kohikohi i te wahi o nga moni mo te Kura e tau ana kia whakaritea e nga tangata o roto o to ratou takiwa ma ratou hoki e tuku tahi me era atu mea e tika ana ki te Kawanatanga tetahi pukapuka hei tohu mo te pononga me tuhi i tenei koata o te tau i tenei koata o te tau whakapiri rawa e te tea-mana tona ingoa ki reira ma tetahi Hatihia o te marie ranei e tuhi tona ingoa hei tohu kia mohiotia ai kua oti te kohikohi te tuku ki te ringa o te tea-mana ta ratou wahi o te moni a ekore rawa e puta tetahi wahi o ta te Kawanatanga moni mo tetahi koata kia tae ra ano taua pukapuka tohu mo te pononga ki te Kawanatanga.
- Nga moni katoa e whakaputaina atu ana i roto i nga moni o Ko nga moni me utu tonu ki te Tea-mana. te Koroni hei oranga Kura me hoatu tonu ki te ringa o te tea-mana o te Komiti o taua Kura kauaka ki tetahi atu tangata ki a ia anake a ma te tea-mana e tukutuku ki te Kawanatanga nga whakaatu mo te whakapaupunga o nga moni katoa.kua tukua atu ki a ia i runga i nga ritenga e tohutohungia e te Hekeretari o te Koroni.
- Mehemea ka turi kahore ranei nga tangata o roto o tetahi Ki te kore e ahu-whenua te ritenga o te mahi e ahei te whakarite e Te Kawana he Komihana hei whakahaere. takiwa Kura e whakarite i tetahi Komiti Kura ki te turi ranei nga tangata o te Komiti Kura ki te kore e whakahaerea e ratou nga tikanga o ta ratou mahi i runga i nga ritenga o tenei Ture he tika ma te Hekeretari o te Koroni e panui ki roto ki te *Kahiti o Niu Tireni* ki te Nupepa ranei o te Kawanatanga (*New Zealand Gazette*) tana Ki mo te mana o taua Komiti kua pehia a mana e whakatu he komihana mo taua takiwa a ma taua komihana tonu e whakahaere

nga mahi mana e hapai te mana me nga ritenga katoa aha aha o taua Komiti timata tonu i te putanga o taua panui.

- E taea ano e te Kawana te whakaputa he moni hei utu kai Moni tuku i runga i tetahi ritenga ki nga Kura kahore e tu ana i runga i nga ritenga o tenei Ture. aha ranei i runga i o te Kura ritenga i roto i nga moni kua whakahuatia nei ki tetahi Kura Kareti ranei mo te ako tamariki Maori hawhe-kaihe ranei kahore nei era i whakaturia mariretia i runga i nga ritenga o tenei Ture kua tauria nei ona ritenga.
- Ekore e puta atu he moni tuku noa i runga i tetahi ritenga Nga ritenga e whakaaetia ai he moni tuku i runga i tetahi ritenga. ki tetahi Kura mehemea kahore he ruma pai hei whare kura me tetahi whare ano hoki hei nohoanga tuturu mo te Kai-whakaako me era atu whare hoki i runga i nga ritenga o taua Kura mehemea ranei kahore e tiakina paitia ana e nga Kai-whakahaere ritenga o taua Kura e era atu tangata ranei kei a ratou te mana tiaki ki te mea hoki kahore aua mea katoa e tirohia paitia ana e te Kai-titiro Kura he mea whakatu marire i runga i nga ritenga meake nei tohutohungia.
- Tikanga mo te whakatautau haere i nga moni tuku i runga i tetahi ritenga. Ko aua moni me whakarite mo te tau i runga i te ritenga o te maha o nga tamariki e tae ana ki te Kura i nga ra katoa a me whakaputa i tenei koata i tenei koata a te taenga ki te Kawanatanga o nga pukapuka whakaatu mo te maha o nga tamariki me te nui o to ratou mohiotanga ki te reo Ingirihī i te nui hoki o to ratou mohio ki te korero pukapuka ki te tuhituhi ki te mahi whika i runga i te ahua o nga ritenga me whakatakoto marire e te Hekeretari o te Koroni i tenei wa i tenei wa.
- Te utu mo te tau mo te tamaiti kotahi ma te Hekeretari o te Koroni e whakarite. Ma te Hekeretari o te Koroni e whakarite i roto i tenei Kura i tenei Kura te utu tau kia hia ranei i runga i te tamaiti kotahi a ka tuturu tonu i runga i taua whakaritenga ana kia kapai ra ano te tau kotahi timata atu i te wa o te whakaritenga.
- Te nui o taua moni tuku. Ko taua moni e puta ana i tenei ritenga kia kaua rawa e poka atu i te toru koata o nga moni katoa e pau ana i runga i nga mahi o te Kura i roto i te tau kotahi a me marama tonu hoki te whakaatu ki te Hekeretari o te Koroni mo te ritenga o nga moni katoa e utua ana me nga moni katoa e puta ana ki te Kura i runga i te tuku atu hei oranga i era atu ritenga ranei.
- E ahei ma te Hekeretari o te Koroni e utu te whakaakoranga o te tamariki Maori i roto i nga Kura Pakeha. He tika ki to te Ture ma te Hekeretari o te Koroni e mea he moni i roto i nga moni kua oti te whakarite kia whakapaupaua i runga i nga ritenga o tenei Ture hei utu mo te whakaakoranga mo nga kakahu me te oranga o te tamariki Maori e noho ana ki nga Kura Pakeha kahore nei e tau ana ki reira nga ritenga o tenei Ture mana hoki e whakarite etahi moni e tika ana ki tona whakaaro hei utu Kai-whakaako hei whakatakoto ritenga e hono tonu ai te whai Kai-whakaako mohio mo nga Kura Maori hei whakarite oranga hoki mo etahi Kai-whakaako ko ta ratou mahi he haereere tonu i roto i nga takiwa whakaako haere ai i nga tamariki Maori hawhe-kaihe hoki i roto i te Koroni.
- Kai-titiro Kura. Me whai Kai-titiro nga Kura hei titiro i runga i nga ritenga o tenei Ture me whakatu ia e te Kawana a ma te Kawana ia e whakamutu ina whakaaro ia ki te pera.
- Tana mahi. Me whai mana taua Kai-titiro ki te tomo ki roto ki nga Kura katoa e whiwhi ana ki te moni apiti i runga i nga ritenga o tenei Ture ki te titiro ki te patapatai hoki i nga tamariki kia kitea ai to ratou mohiotanga a mana e tuku pukapuka ki te Kawanatanga hei whakaatu i nga whiwhinga o nga tamariki ki te matauranga me to ratou kake haere ki te mohio te ahua o nga mea e akohia ana ki a ratou te pai o te tiaki te ahua ora o nga tamariki me nga ritenga katoa e tau ana mo te tiaki pai whakahaere tika pai hoki o te mahi o nga Kura.
- Kahore he moni tuku mehemea kahore te reo Ingirihī e akohia ana. Ekore e puta he moni ki tetahi Kura i te mea kahore ano i marama noa ki te titiro o te Hekeretari o te Koroni te whakaaturanga ki a ia i runga i te pukapuka a te Kai-titiro i runga, ranei i tetahi atu tikanga e pai ki to te Hekeretari o te Koroni titiro mo te pera kei te akohia nga tamariki ki te reo Ingirihī e tetahi Kai-whakaako mohio ki nga take mohiotanga katoa hoki e akohia tonutia ana ki te tamariki Pakeha a ko te mahi whakaako hei a whakahaere tonu i runga i te reo Ingirihī i te mea e ahei ana kia peratia a kua oti ano hoki te whakata-koto hei tika kia whakaritea e te Hekeretari o te Koroni tetahi wahi moni hei oranga hei utu ranei ki etahi Kai-whakaako Maori e whakaako ana i nga Kura i nga wahi ekore nei e taea te whakarite he Pakeha hei whakaako.